

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»

Факультет психології

Кафедра соціальної психології

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІЧНА ТА ПРОФЕСІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Освітня програма Освітні, педагогічні науки

Рівень освіти Другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ – 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу (зразок)
4. Система оцінювання курсу
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Педагогічна та професійна психологія
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	магістр
Статус дисципліни	вибіркова Blended Learning – викладання навчальної дисципліни передбачає поєднання традиційних форм аудиторного і дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, онлайн консультування і т.п.
Курс / семестр	1/1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=81&id_cou=7321

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу (в межах мети на цілей ОП)

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогічна та професійна психологія» є ознайомлення здобувачів освіти із теоретичними засадами розуміння психологічних закономірностей, механізмів, умов ефективної педагогічної діяльності, формування умінь і практичних навичок психологічного забезпечення професійної діяльності, ефективного використання людських ресурсів та прийняття адекватних управлінських рішень у сфері освіти.

Завдання вивчення дисципліни:

озброєння магістрантів основними здобутками сучасної психологічної науки, що сприяли б їх професійному становленню;

оволодіння магістрантами та подальше вільне оперування ними професійною термінологією, використовуваною в освітній сфері;

сприяти формуванню вміння адекватно оцінювати педагогічні ситуації, уміння використовувати теоретичні знання для аналізу та інтерпретації поведінки людини у вимірах педагогічного спілкування;

сприяти засвоєнню магістрантами ефективних засобів та технологій конструктивного впливу на поведінку особистості у педагогічній фаховій діяльності;

розкрити особливості використання психологічних знань про педагогічну фахову діяльність у формуванні професійних компетентностей, навичок рефлексії та емпатії;

сприяти формуванню у магістрантів позитивної педагогічної спрямованості та готовності до подальшого самовдосконалення.

В результаті засвоєння курсу магістранти повинні

знати :

предмет та базові категорії психології педагогічної діяльності;

основні властивості педагогічного гуманістичного мислення;

сутність педагогічної професійної діяльності, її моделі, функції, структурні компоненти;

психологічні особливості педагогічної діяльності та умови підвищення її ефективності;

психологічні особливості професійного самовизначення майбутнього фахівця;

психологічні проблеми професійного і особистісного становлення і розвитку фахівця;

соціально-психологічні закономірності ефективного педагогічного спілкування;

стилі педагогічного спілкування, основні стратегії та тактики впливу педагога на здобувачів освіти;

соціально-психологічні аспекти конфліктної і безконфліктної педагогічної взаємодії;

психологічні особливості управління міжособистісною взаємодією суб'єктів освіти у групах і колективах;

параметри застосування професійних компетенцій у вимірах педагогічної діяльності;
зміст і чинники вибудовування професійної кар'єри фахівців, у тому числі – викладачів вищої школи.

уміти:

формулювати визначення ключових понять психології педагогічної діяльності;
наводити приклади, що конкретизують теоретичні положення педагогічної та професійної психології;
вибирати джерела та канали інформації адекватно до навчальної мети, систематизувати інформацію, встановлювати зв'язки між інформаційними блоками;
застосовувати у професійній діяльності основні методи психолого-педагогічних досліджень;
аналізувати специфіку педагогічного спілкування, визначати механізми професійної взаємодії;
здійснювати комплексний аналіз педагогічної діяльності;
визначати найбільш ефективні засоби психологічного впливу на аудиторію, забезпечуючи ефективне застосування (використання) засобів вербальної та невербальної комунікації;
використовувати психологічні знання і техніки педагогічного спілкування з метою запобігання міжособистісних та міжгрупових конфліктів;
аналізувати особливості конфліктної взаємодії, знаходити оптимальні шляхи попередження педагогічних конфліктів;
аналізувати ефективність педагогічного спілкування, виявляти оптимальні умови педагогічного спілкування, встановлювати адекватні міжособистісні стосунки в різних педагогічних ситуаціях;
визначати та долати труднощі педагогічної діяльності;
застосовувати набуті знання та навички у професійній діяльності;
використовувати набуті знання для самоаналізу власної професійної діяльності зокрема і професійного шляху загалом, для складання, реалізації і корекції програми професійного і особистісного розвитку.

Компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

Спеціальні компетентності

СК1. Здатність проєктувати і досліджувати освітні системи.

СК3. Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.

СК 5. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проєкти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.

СК 6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

СК 8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання

РН 1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

РН 3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.

РН 7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

РН9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

3. Структура курсу

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12

семінарські заняття / практичні / лабораторні		18		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
1	011 Освітні, педагогічні науки	1	Вибіркова	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	Практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Загальна характеристика педагогічної та професійної психології. Предмет педагогічної психології. Місце і роль педагогічної психології у системі психологічних знань. Методологічні принципи педагогічної психології. Методи дослідження у педагогічній психології. Специфіка методів емпіричного дослідження. Педагогічний експеримент та його характеристики. Історичні етапи становлення педагогічної та професійної психології.		2 год	2 год	8 год
Тема 2. Розвиток особистості в процесі професійного становлення Феноменологія професійного становлення. Процес професійного становлення. Місце професійної діяльності в житті кожної людини. Проблема вибору професії. Типові помилки при виборі професії. Кваліфікована профорієнтація як чинник успішного професійного самовизначення. Професійний відбір. Професійна адаптація до професійної діяльності. Індивідуальна траєкторія професійного життя людини. Професіограма і психограма фахівця. Професійна кар'єра суб'єктів діяльності. Психологічні особливості професійного розвитку. Детермінанти професійного становлення. Професіоналізм як інтегративна характеристика зрілої особистості.			2 год	8 год
Тема 3. Психологічні характеристики педагогічної професії Стратегічні аспекти педагогічної професії. Проблеми вибору і надбання педагогічної професії. Об'єктивні та суб'єктивні чинники вибору педагогічної професії. Професіограма і психограма фахівця-педагога. Взаємозв'язок професійного і особистісного розвитку педагога. Готовність до педагогічної діяльності.		2 год	2 год	8 год
Тема 4 Психологічний зміст та структура педагогічної діяльності Активність і діяльність. Роль діяльності в становленні особистості людини. Структура діяльності особистості: мета, мотиви, дії. Механізм планування, регулювання і контролю дій. Опанування діяльністю. Навички і вміння. Діяльність і поведінка. Вчинкова активність. Характеристики педагогічної діяльності. Психологічні функції педагогічної діяльності. Цілепокладання у педагогічній діяльності. Умови ефективної педагогічної діяльності. Результативність педагогічної діяльності. Критерії якості педагогічної діяльності. Проблемний характер педагогічної діяльності. Гуманізація педагогічної діяльності.		2 год	2 год	8 год
Тема 5. Психологічні фактори ефективного педагогічного спілкування Змінення ролі комунікації в інформаційному суспільстві. Умови успішного комунікації. Зовнішні фактори		2 год	2 год	6 год

<p>спілкування. Властивості особистості як фактори успішної комунікації: толерантність, ригідність, мобільність та інші. Психологічний портрет суб'єкта проблемної комунікації. Педагогічний такт. Культура мовлення вчителя. Активне слухання. Прийоми риторики. Уміння вести дискусію. Правила етикету у спілкуванні.</p> <p>Поняття комунікативних бар'єрів, їх характеристики. Бар'єри нерозуміння. Бар'єри соціокультурних відмінностей. Бар'єри міжособистісних стосунків. Фактори соціально-перцептивних викривлень у педагогічному процесі. Профілактика виникнення та можливості подолання комунікативних бар'єрів у педагогічному спілкуванні.</p>			
<p>Тема 6. Соціально психологічний аналіз педагогічних конфліктів</p> <p>Психологічні особливості конфліктної взаємодії. Конфліктні ситуації і конфлікти. Функції конфліктів. Типологія конфліктів. Структура та динаміка розвитку конфлікту. Типи поведінки людини в конфлікті. Способи розв'язання конфліктів. Можливості опанування та попередження конфліктів в групі. Педагогічні конфлікти: типологія, можливості попередження.</p>	2 год	2 год	6 год
<p>Тема 7. Психологічні особливості педагогічної діяльності викладачів закладів вищої освіти</p> <p>Структура професійної діяльності викладачів закладу вищої освіти (навчальна, методична, наукова, виховна, дорадча діяльність). Професійна кар'єра суб'єктів освітнього процесу у вищій школі. Чинники професійного розвитку викладачів вищої школи. Особистісні чинники (рівень педагогічних та управлінських здібностей, рівень домагань, особливості прийняття рішення, цілепокладання тощо). Мотивація особистісного і професійного вдосконалення викладачів вищої школи. Фактори взаємодії особистості і організації (очікування референтних осіб, збіг власних професійних цілей і цілей організації тощо). Фактори довкілля (престиж професії в суспільстві, соціально-культурне середовище, культурнонаціональні особливості сприймання даної професії і можливостей професійної кар'єри тощо). Ситуативні фактори (випадок, неочікувані зміни в організації, в складі працівників тощо).</p>	2 год	2 год	8 год
<p>Тема 8. Психологія особистості викладача</p> <p>Особливості професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти. Психологічні особливості та чинники професійного розвитку й кар'єри фахівців. Зміст і структура педагогічної культури викладача. Педагогічний імідж викладача закладу вищої освіти. Механізми формування педагогічного іміджу. Зовнішні бар'єри професійного розвитку освітян (слабка диференціація посад і кваліфікаційних рангів, відсутність ротації в організаціях, складність об'єктивної оцінки результатів діяльності педагога, незадовільне матеріальне стимулювання професійної кар'єри тощо). Внутрішні бар'єри професійного розвитку викладачів вищої школи (недостатній рівень розвитку мотивації особистісного і професійного вдосконалення; усвідомлення відповідальності за результати праці у поєднанні з підвищеним рівнем тривожності значної кількості педагогів; схильність до професійного вигорання та професійної деформації особистості тощо). Типи професійної кар'єри, характерні для викладачів вищої школи (еволюційний, стабільна, дволінійна, тимчасова тощо). Формування</p>		4 год	8 год

психологічної готовності до свідомого планування професійного розвитку суб'єктів освітньої діяльності у вищій школі. Засоби саморегуляції поведінки в умовах професійно-педагогічного стресу. Професійне «вигорання»: особливості виникнення і засоби подолання.			
Загалом	12	18	60

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	
Семінарське заняття	20
Самостійна робота	10
Тестові завдання(в тому числі творчі роботи)	20
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
-----------------------------------	--

Рекомендована література БАЗОВА

1. Андреева Г. М. Социальная психология : учебник для высших учеб. заведений. Москва: Аспект Пресс, 2003. 364 с.
2. Вердербер Р., Вердербер К. Психология общения; пер. с англ. И. Андреевой, А. Кулакова и др. Санкт-Петербург : Прайм ЕВРОЗНАК, 2003. 320 с. (Серия «Главный учебник»).
3. Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Либідь, 2005. 400 с.
4. Горностай П. П. Личность и роль : Ролевой подход в социальной психологии личности : монография. Киев: Интерпресс ЛТД, 2007. 312 с.
5. Дьяконов Г. В. Психология диалога : теоретико-методологическое исследование : монография. Кировоград : РВЦ КГПУ им.В.Винниченко, 2006. 693 с.
6. Зимбардо, Ф., Лайпе, М. Социальное влияние. Санкт-Петербург: Питер, 2000. 448 с.
7. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений Санкт-Петербург: Питер, 2010. 576 с. (Серия «Мастера психологии»).
8. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агенство». 2012. 200с.
9. Косенко Д. Новий освітній простір: мотивуючий простір. Інформаційний посібник. Київ, 2019. 156 с.
10. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навч. посіб. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.
11. Мармаза О.І. Менеджмент освітньої організації Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
12. Москаленко В. В. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2005. 386 с.
13. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
14. Мусатов С. О. Психологія педагогічної комунікації : теоретико-методологічний аналіз. Київ; Рівне : Ліста, 2003. 176 с.
15. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: підручник. Київ : Каравела, 2008. 352 с.
16. Психолого-педагогические технологии развития и образования профессионала : монография / авт. коллектив; под ред. Е. С. Асмаковец, С. Кожея. Омск : БОУДПО «ИРООО», 2016. 219 с.
17. Пустовіт Н. А., Пруцакова О. Л., Колонькова О. О., Тарасюк Г. П., Солобай Ю. В. *Екологізація освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи: монографія*. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 154 с.
18. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017. 548 с.

19. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / заг. ред. Цюман Т. П. Київ, 2018. 56 с.
20. Щербан Т. Д. Психологія навчального спілкування: монографія. Київ: Міленіум, 2004. 346 с.

Додаткова

1. Балл Г. О., Папуча М. В. Діалогічність як форма існування і розвитку особистості. Ніжин : Міланик. 2007. 343 с.
2. Булах І. С., Долинська Л. В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів : навч.-метод. посіб. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. 114 с.
3. Варіативність соціалізації особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства : монографія / авт. колектив : Н. М. Токарева, А. В. Шамне, О. О. Халік [та ін.]; ред. Н. М.Токаревої. Київ : ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2017. 220 с.
4. Морев Н. А. Тренінг педагогического общения : учеб. пособ. для вузов. Москва: Просвещение, 2003. 304 с.
5. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений. Київ: Либідь, 1990. 192 с.
6. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. Москва : Рефл-бук, Київ : Ваклер. 2003. 656 с.
7. Проектний менеджмент для інноваційного розвитку освітніх організацій України: навч. посіб. для підготовки магістрів / З.В. Рябова, А.Б. Єрмоленко, Т.А. Махія та ін.; за заг. ред. В.В. Олійника, маг. Ф. Фреха; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти»; КультурКонтакт Австрія. Київ, 2016. 118 с.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Академічна доброчесність: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час заняття	Діяти відповідно до Положення мпро організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (зі змінами накази ректора № 61 від «31» січня 2020 р.; № 361 від 31 липня 2020 р.; № 795 від 31 грудня 2020 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про

	порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно - Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

8. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної психології
Викладач (і) Гостьові лектори	Пілецька Любомира Сидорівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології.
Контактна інформація викладача	lybomyra.piletska@pnu.edu.ua"

Викладач: Л. С. Пілецька